

www.mevzuattakip.com.tr

5355 sayılı Kanuna Göre Faaliyet Gösteren Sulama Birliklerinin 6172 sayılı Kanuna Uygun Hale Getirilmesinin Seçilmiş Organların Durumuna Etkisi

5355 sayılı Kanuna Göre Faaliyet Gösteren Sulama Birliklerinin 6172 sayılı Kanuna Uygun Hale Getirilmesinin Seçilmiş Organların Durumuna Etkisi

5355 sayılı Kanuna Göre Faaliyet Gösteren Sulama Birliklerinin 6172 sayılı Kanuna Uygun Hale Getirilmesinin Seçilmiş Organların Durumuna Etkisi

Halil MEMİŞ

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

Giriş

Bilindiği üzere, ülkemizdeki sulama birlikleri 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu yürürlüğe girinceye kadar, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 19. maddesi delaleti ile bu Kanunun kapsamında faaliyet göstermekteydiler.

Sulama Birlikleri Kanunu, 6172 Kanun numarasıyla 08.03.2011 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve 22 Mart 2011 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunun geçici 1. maddesine göre, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre kurulmuş olan sulama birlikleri onsekiz ay içinde durumlarını bu Kanuna uygun hale getirmek zorundadır.

6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun yürürlüğe girmesinden (22.03.2011 tarihinden) önce kurulan ve 5355 sayılı Kanuna göre faaliyet gösteren sulama birliklerinin, durumlarını 6172 sayılı Kanuna uygun hale getirmeleri için kanunen tanınan 18 aylık sürenin sonu olan 22.09.2012 tarihinde sona ermektedir.

Kanuna göre, uygun hale getirme işlemlerinin neleri kapsadığı konusunda herhangi bir düzenleme, diğer bir ifade ile açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

Çerçeve Ana Statüsünün 15. maddesinin üçüncü fıkrasına göre “Birliğin kuruluşunun ilk iki yılında yapılacak olan birlik meclis üyeliği seçiminde ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun yürürlüğe girmesinden (22.03.2011 tarihinden) önce kurulan sulama birliklerinin, durumlarını 6172 sayılı kanuna uygun hale getirmeleri için kanunen tanınan (22.03.2011 tarihinden itibaren 18 aylık) süre içinde yapılacak seçimlerde, birlik meclis üyeliğine aday olma ve oy kullanmada iki yıl şartı aranmaz.”

Çerçeve Ana Statüdeki bu düzenlemede yer alan “..... sulama birliklerinin, durumlarını 6172 sayılı kanuna uygun hale getirmeleri için kanunen tanınan (22.03.2011 tarihinden itibaren 18 aylık) süre içinde yapılacak seçimlerde” ibaresinden anlaşılacağı üzere, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bakış açısı, uygun hale getirme işlemlerinin seçimleri de, diğer bir ifade ile birlik organlarının yeniden seçilmeleri hususunu da kapsamaktadır.

Esasında, “uygun hale getirme” hususunun neleri kapsayacağı konusunu irdelemek gerekmektedir.

Uygun hale getirme, mevcut sulama birliklerin 6172 sayılı Kanuna uymayan yönlerinin, 6172 sayılı Kanuna uygun hale getirilmesi hususunu mu, yoksa birliklerin her yönüyle sil baştan yeniden yapılandırılmasını mı kapsamaktadır?

Mevcut birliklerin sil baştan tüm kurum ve kuruluşuyla yeniden yapılandırılması, bir yönüyle uygun hale getirme kabul edilebilir. Ancak, acaba Kanunun aradığı uygun hale getirmeden kasıt bu mudur?

Kanaatimize göre, bir yapının yeni bir uygulamaya uygun hale getirilmesi için, mevcut yapının yeni uygulamayı öngören yeni düzenlemeye uymayan kısımlarının tespit edilmesi gerekmektedir. Sonrasında da, aykırı olan hususların, yeni düzenleme çerçevesinde gözden geçirilmesi, aykırı hususların ortadan kaldırılması ve yeni Kanunun öngördüğü düzenlemelere uygun olarak yeni yapılandırılmaların yapılması yeterlidir. Kısacası önemli olan husus, mevcut yapının 6172 sayılı Kanunun öngördüğü sisteme uygun faaliyet yürütüp yürütemeyeceği hususudur.

5355 sayılı Kanun ve 6172 sayılı Kanunda Birlik Organlarını İlgilendiren Hükümlerin karşılaştırılması

Öncelikle, 5355 sayılı Kanunun öngördüğü Birlik organları, organların yapıları, seçim esasları ile 6172 sayılı Kanunun öngördüğü Birlik organları, organların yapıları, seçim esasları gibi hususları karşılaştırmak gerekmektedir. Bu karşılaştırmadan sonra, birbirine uygun olan ve olmayan hususlar ile birinde olan ve olmayan hususlar tespit edilmeli, noksanlıkların ve aykırılıkların neler olduğuna bakılarak, yeni Kanuna hangi şartlarla uygun hale getirilebileceği araştırılmalı, bunun sonunda 6172 sayılı Kanunda öngörülen ve 5355 sayılı Kanuna göre sadece mevcut yapı içerisinde tamamlatılması mümkün olan hususların tamamlatılmasına çalışılması, bu şekilde uygun hale getirilme imkanı bulunamayacaksa bu durumda organlarda yeniden yapılandırma diyebileceğimiz seçim sürecine başlanmalıdır. Diğer bir ifade ile yapılacak değişikliklerle, mevcut yapının 6172 sayılı Kanunun öngördüğü yapıya uyarlanıp uyarlanamayacağı ve anılan Kanunun işleyişini sağlayıp sağlayamayacağı hususunun değerlendirilmesi ve ona göre bir çözüm bulunması gerekmektedir.

5355 SAYILI KANUN	6172 SAYILI KANUN	FARK
Organlar	Organlar	
Birlik Meclisi	Birlik meclisi.	1- 1- Denetim Kurulu
Birlik Encümeni	Yönetim kurulu.	2- 2- Birlik Encümeni
Birlik Başkanı	Denetim kurulu. Başkanlık.	yerine Yönetim Kurulu gelmiş
Başkanın Görev Süresi	Başkanın Görev Süresi	
5 Yıl	4 Yıl	1 yıllık süre farkı
Meclisin Görev Süresi	Meclisin Görev Süresi	
5 Yıl	4 Yıl	1 yıllık süre farkı

Encümenin Görev Süresi	Yönetim Kurulunun Görev Süresi	1 yıllık süre farkı
1 Yıl	2 + 2 yıl	

Başkanlık Divanının Görev Süresi	Başkanlık Divanının Görev Süresi	6172 sayılı Kanunda hüküm yok. Çerçeve Ana Statü ile düzenlenmiş.
2 Yıl + Kalan Süre	Düzenleme yok	

Birlik Başkanının Seçimi	Birlik Başkanının Seçimi	Fark yok
Meclis tarafından ve meclis üyeleri arasında	Meclis tarafından ve meclis üyeleri arasında	

Encümenin Seçimi	Yönetim Kurulunun Seçimi	Fark yok
Meclis tarafından ve meclis üyeleri arasında	Meclis tarafından ve meclis üyeleri arasında	

Tabi Üye	Tabii Üye	Tabi üye uygulaması
Mahalli idare başkanları ve muhtarları	Yok	

Meclis Üyelerinin Seçimi	Meclis Üyelerinin Seçimi	Fark yok
Su kullanıcı çiftçiler arasında	Su kullanıcı çiftçiler arasında	

İhtisas Komisyonları	İhtisas Komisyonları	Fark yok
Var	Var	

Meclis üye sayısının tespiti	Meclis üye sayısının tespiti	
Birlik üyesi mahallî idarelerin birlik meclisinde kaç üye ile temsil edilecekleri, o mahallî idare sınırları içindeki sulanan alanların birliğin sulama faaliyetinden faydalanan toplam alana oranına göre tespit edilir.	Birlik meclisi üyelerinin yerleşim birimlerine göre dağılımı, her yerleşim biriminden en az iki temsilci olmak üzere birlik imkanları ile sulanan toplam arazinin her yerleşim biriminde sulanan toplam araziye oranlanması suretiyle bulunur.	Fark yok

Organlarla ilgili hükümlere baktığımızda, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile oluşan sulama birlikleri organları ile 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu ile öngörülen sulama birlikleri organlarının gerek neler olduğu, gerek yapıları ve gerekse oluşum süreçleri yukarıdaki tabloda gösterilmiş, arada çok fazla bir fark olmadığı kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Tablodaki hususları tek tek değerlendirip, sil baştan seçim gerçekleştirilmeden 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununa uygunluklarını ve söz konusu Kanuna göre görevlerini icra edip edemeyeceklerini değerlendirelim:

Birlik Organları:

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 7. maddesine göre birliğin organları; birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanıdır.

6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 5. maddesine göre birliğin organları şunlardır:

- Birlik meclisi.
- Yönetim kurulu.

c) Denetim kurulu.

ç) Başkanlık.

Her iki Kanundaki hükümlere baktığımızda, organlar açısından aradaki tek farkın 6172 sayılı Kanunda öngörülen Denetim kurulu olduğunu görmekteyiz.

Denetim kurulunun nasıl oluştuğuna bakılması, bizi bu kurulun oluşturulması için Birlik meclisi seçimlerinin sil baştan yapılmasını gerektirip gerektirmediğine götürecektir.

6172 sayılı Kanunun 8. maddesine göre, denetim kurulu, birlik meclisi tarafından kendi üyeleri veya birliğe kayıtlı su kullanıcıları arasından seçilen üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Denetim kurulu üyelerinin, çerçeve ana statüde belirlenen şartları haiz olması şarttır.

Denetim kurulu üyelerinin görev süresi iki yıldır.

Denetim kurulunun seçimi ve süresi ile ilgili hükme bakıldığında, mevcut yapıda bunu gerçekleştirmenin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mevcut yapıda da, denetim kurulu üyelerinin meclis üyeleri arasından seçilmesi veya birliğe kayıtlı su kullanıcıları arasından seçilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Burada, bazı birliklerde su kullanıcılarının birliğe kayıtlı olmadıkları ileri sürülebilir. Burada, birlik üyeliği ile kayıtlı su kullanıcılığı karıştırılmamalıdır. Buradaki su kullanıcılığı birlik üyeliği şartını gerektirmemekle birlikte, gerektirdiği düşünülse bile, birlik ana statüsünün kabulünden sonra kaydedilen birlik üyeleri arasından seçim yapılabilir. Kaldı ki belirttiğimiz gibi, burada kastedilen birlik üyesi değil, su kullanıcılarıdır.

Organlar açısından önümüzde duran tek fark ise, mevcut birliklerdeki Birlik encümenine karşılık, 6172 sayılı Kanunda Yönetim kurulunun yer alması hususudur. Bir de, mevcut birliklerde encümenin üye sayısı başkan hariç 4 ila 7 arasında iken, 6172 sayılı Kanunda bu sayı başkan hariç 4 olarak öngörülmüştür.

Mevcut birliklerden encümen üye sayısı 4'ün üzerinde olanlarda, bu durum Birlik Ana Statüsünün kesinleşmesinden sonra, birlik meclisinin olağanüstü toplantısı ile yapılacak seçimlerle yeni yönetim kurulu oluşturulabilir.

Birlik Başkanlarının Görev Süresi

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 19. maddesine göre, birlik başkanlarının görev süresi mahalli idareler genel seçimlerine endeksli olarak 5 yıl olarak öngörülmüşken, 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 9. maddesine göre sulama birlik başkanlarının görev süresi 4 yıl olarak öngörülmüştür. Yeni Kanunla, başkanların görev süresi bir yıl daha az düzenlenmiştir. Ancak bu durum geçiş sürecini etkileyen

veya ilgilendiren bir durum değildir. Nihayetinde bu durumun çözümü, geçiş sürecinin dışında değerlendirilmesi gereken bir husustur.

Birlik Meclis Üyelerinin Görev Süresi

5355 sayılı Kanuna göre birlik meclis üyelerinin süresi, takip eden mahalli idareler genel seçimlerine kadar devam eder ve bu süre yaklaşık 5 yıla tekabül etmektedir. 6172 sayılı Kanuna göre ise birlik meclis üyelerinin görev süresi, Kanunun 6. maddesine göre 4 yıldır. Ancak bu durum, yukarıda birlik başkanlarının görev süresi ile ilgili olarak ifade ettiğimiz şekilde geçiş sürecini etkileyen veya ilgilendiren bir durum değildir. Nihayetinde bu durumun çözümü, geçiş sürecinin dışında değerlendirilmesi gereken bir husustur.

Birlik Encümeni ve Yönetim Kurulunun Görev Süresi

5355 sayılı Kanunun 12. maddesine göre, birlik encümen üyeleri 1 yıllığına seçilirler. 6172 sayılı Kanunun 7. Maddesi uyarınca, yönetim kurulu üyeleri 2 yıllığına seçilirler. Bu durumda, geçiş sürecini etkileyebilecek bir husus olmayıp, uygun hale getirmeyi gerektirmeyen, birlik meclisinde yapılacak yönetim kurulu üyeliği seçimleriyle uygulamaya konabilecek bir husus olup, bunun için meclis seçimlerinin yenilenmesine gerek yoktur.

Başkanlık Divanının Görev Süresi

5355 sayılı Kanunun 10. maddesinde düzenlenen başkanlık divanı ile ilgili hükme benzer hüküm 6172 sayılı Kanunda yer almamakta, bu konudaki düzenleme Çerçeve Ana Statünün 22. maddesinde düzenlenmiştir. Bu durum bile, başkanlık divanı ile ilgili hususun geçiş süreci veya uygun hale getirme süreci açısından tali bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda, Çerçeve Ana Statüde farklı düzenlemeler yapılacağından, bu durumu uygun hale getirme çalışmaları açısından asli unsur olarak görmek söz konusu olamayacaktır.

Birlik Başkanının Seçimi

Birlik başkanının seçimi, gerek 5355 sayılı Kanun ve gerekse 6172 sayılı Kanunda aynı şekilde düzenlenmiş, her iki Kanuna göre de, birlik başkanı birlik meclisi içinden ve birlik meclisi tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla, seçim usulünün de aynı olması nedeniyle, önceki uygulamadan farkı bulunmamaktadır. Bu nedenle, burada da uygun hale getirilmesi gereken bir husus yoktur.

Encümenin/Yönetin Kurulunun Seçimi

Birlik başkanlığında olduğu gibi, birlik encümen üyeleri veya birlik yönetim kurulu üyelerinin seçimi arasında bir fark bulunmamaktadır. Bu nedenle, burada da uygun

hale getirilmesi gereken bir husus yoktur.

Tabii Üye Uygulaması

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu arasındaki esasa ilişkin en önemli farklardan birisi, birlik meclislerindeki tabii üye uygulamasında kendisini göstermektedir.

Bilindiği üzere, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre, birliklerin üyeleri mahalli idarelerdir. Dolayısıyla, Kanununun 8. maddesine göre birlik meclislerinde üye mahalli idarelerin başkanları (il özel idareleri - vali, belediyeler - belediye başkanı, köyler - muhtarlar) tabii üye olarak yer almaktadır. 5355 sayılı Kanun uygulamasında, sulama birlikleri meclisinde tabii üyeler direkt meclis üyesi olabilmektedirler. Buna karşılık diğer üyeler, birliğin sulama faaliyetinden faydalanan mülk sahibi çiftçiler arasından seçilmektedirler.

6172 sayılı Kanuna göre, birliğe birliğin görev alanındaki yerleşimler değil, bu yerleşimde çiftçilik yapan ve şartları tutan su kullanıcıları üye olabilmektedir.

Bu esaslı ayırımdan dolayı da, 6172 sayılı Kanuna göre birlik meclislerinde doğal olarak tabii üyelik söz konusu olmamakta, tüm meclis üyeleri şartları tutan su kullanıcılarınca seçilerek birlik meclisinde yer almaktadırlar, diğer bir ifade ile birlik meclisi üyesi olabilmektedirler.

Sulama birliklerinin durumlarını 6172 sayılı Kanuna uygun hale getirme noktasında, üzerinde durulması gereken en önemli hususlardan birisinin bu durum olduğunu görüyoruz. Zira uygun hale getirme faaliyeti, farklı olan hususların giderilmesi hususudur. Bu açıdan baktığımızda, mevcut sulama birliklerindeki tabii üyelerin durumunun 6172 sayılı Kanunun öngördüğü sisteme uymadığını görmekteyiz. Bu uymama hali şu şekillerde kendisini gösterebilir:

- Tabii üyeler, birlik meclisine seçimle gelmezler, birlik meclisinde doğrudan yer alırlar. Halbuki 6172 sayılı Kanuna göre, meclis üyelerinin kesinlikle seçimle gelmesi gerekmektedir.

- Tabii üyelerin, birliğin sulama faaliyetinden faydalanan mülk sahibi çiftçi olması zorunluluğu olmadığından, 6172 sayılı Kanunda aranan, birlik meclisi üyesi olabilmek için birlik üyesi olma şartlarını taşıyamıyor olabilirler.

Peki, bu durum birlik meclislerinin 6172 sayılı Kanuna uygun hale gelme işlemi açısından, birlik meclis üyelik seçimlerinin sil baştan yapılmasını gerektirir mi? Bunun uygun hale gelmesini sağlayacak başka alternatifler, ilgili Kanunlarda yok mudur?

Belirtildiği üzere, birlik meclis üyeliklerinde tek fark tabii üyeliktir. Bunlar seçimle gelmediği ve su kullanıcısı olmama ihtimaline karşılık, sadece bunların değiştirilmesi, birlik meclislerinin 6172 sayılı Kanuna uygun hale gelmesini sağlayacaktır. Bunun yanında, bunların değiştirilmemesi dahi kanaatimizce, birlik meclislerinin 6172 sayılı Kanuna uygun olmadığı anlamına gelmemektedir. Ancak, eğer gerekiyor ise, sadece bu üyelere münhasır olmak üzere bir uygulama yapılabilir.

Bilindiği üzere, birlik meclisi seçimlerinde asıl üyeliklerin yanında yedek üye seçimi de yapılmıştır. 5355 sayılı Kanuna göre bir mahalli idareyi temsilen birlik meclisinde yer alan bir meclis üyesinin üyeliğinin sona ermesi halinde, onun yerine yedeklerden sırasıyla mecliste görev yapmak üzere çağırılırlar.

Buna ilişkin hükümler, 5355 sayılı Kanunda ve 6172 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan Çerçeve Ana Statüde mevcuttur:

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 8. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, üye mahallî idarelerden herhangi birinin birlik meclisindeki asıl üyeliklerinde boşalma olursa, birlik başkanı o mahallî idarenin yedek üyelerini göreve çağırır. Çağrılacak yedek üye kalmadığı takdirde üye mahallî idarelerin meclisleri, ilk toplantılarında yeniden yedek üye seçimi yapar. Birlik meclisinin feshedilmesi durumunda yeniden asıl ve yedek üye seçimi yapılır. Bu üyeler kalan süreyi tamamlar.

Çerçeve Ana Statünün “Meclis üyeliğinin boşalması” başlıklı 29. maddesine göre; meclis üyeliğine seçilme şartlarını yitirenler ile iki kez üst üste meclis toplantısına mazeretsiz olarak katılmayan üyelerin üyelikleri düşer. Birlik meclisi üyelerinin herhangi bir sebeple bu sıfatlarını kaybetmeleri durumunda, birlik başkanı o yerleşim biriminden seçimlerde aday olup da meclis üyeliğine seçilememiş olanları, en fazla oy alma sırasına göre göreve çağırır. Yerleşim birimini temsil edecek aday kalmadığı takdirde, o yerleşim birimi bir sonraki meclis üyeliği seçimlerine kadar birlik meclisinde temsil edilmez.

Buradan yola çıkarak, tabii üyelerden 6172 sayılı Kanunda meclis üyesi olmak için öngörülen şartları tutmayanlarının istifalarının sağlanması veya şartları taşımadıklarından dolayı meclis üyeliklerinin düşürülmesi suretiyle yerlerine, temsilen buldukları mahalli idarelerde (yerleşim yerlerinde) yapılan meclis üyeliği seçimlerinde yedekten kazanan meclis üyelerinin Çerçeve Ana Statünün 29. maddesi çerçevesinde birlik meclisine görev yapmak üzere çağırılması, uygun hale getirme işlemi için yeterli olacaktır. Nihayetinde, bu şekilde yapılan uygulamadan sonra birlik meclisinde yer alan üyelerin tamamı, 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun aradığı şartlara sahip hale gelecektir.

Meclis Üyelerinin Seçimi ve Şartları

5355 sayılı Kanunda, sulama birliği meclis üyesi olabilmenin şartları 19. maddede düzenlenmiştir. Buna göre meclis üyesi olabilmek için;

- Belediye meclisi üyeliğine seçilme şartlarına sahip olmak
- Birliğin sulama faaliyetinden faydalanan mülk sahibi çiftçi olmak gerekmektedir.

Seçim ise, üye mahallî idare sınırları içinde birliğin sulama faaliyetinden faydalanan çiftçilerin katılımıyla yapılır.

6172 sayılı Kanunun 6. maddesine göre ise birlik meclisine üyelik şartları şunlardır:

- Kamu hizmetlerinden kısıtlı olmamak.
- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hapis cezasına mahkûm olmamak.
- Onsekiz yaşını tamamlamış olmak.
- Birlik görev alanı içinde mülk sahibi olmak ya da araziyi fiilen kullanmak üzere en az beş yıl süre için kiralamış olmak.
- Seçim tarihi itibarıyla en az iki yıl süreyle su kullanıcısı olmak.
- Birlik meclisi, birliğe üye su kullanıcıları tarafından seçilen üyelere oluşur.

Her iki Kanunda düzenlenen şartları değerlendirdiğimizde esas etkileyen bir fark olmadığı görülmektedir. Gerek seçilenlerin sahip olması gereken şartlar, gerekse seçime katılanlar açısından durumun aynı olduğu açıktır.

Gerek Tip Tüzükte, gerekse Çerçeve Ana Statüde farklı hükümler bulunabilmekte ise de, bizim açımızdan uygun hale getirme sürecinde önemli olan Kanun hükümlerinin durumudur.

Esasında, Çerçeve Ana Statünün kendisi de, uygun hale getirme işlemlerinin veya sürecinin bir parçasıdır. Dolayısıyla, Çerçeve Ana Statünün de kanuna tamamen uygun olması gerekmektedir.

Kanuna aykırı olan, kanunun verdiği yetkinin dışında düzenlemeleri ve kanunda hiç düzenlenmeyen hükümleri ihtiva eden bir Çerçeve Ana Statünün, takdir edilmesi gerekir ki hukuka uygun diğer bir deyimle kanuna uygun idare olmanın bir sonucu

olamaz. Zira çerçeve Ana Statü bir düzenleyici işlemdir ve bir idari işlemdir. İdari işlemlerin Kanunlara uygun olması, idare hukukunun temel kurallarındandır.

İhtisas Komisyonları

İhtisas komisyonları esasında, uyum süreci açısından hiç sorun edilmemesi gereken bir yapıdır. Nihayetinde, birlik meclisinin içerisinde oluşturulmaktadır. Bu nedenle, aykırı bir durum olması halinde her an düzeltilmesi mümkündür. Kaldı ki, ihtisas komisyonları konusunda 6172 sayılı Kanunda düzenleme yapılmamış ve bu durum Çerçeve Ana Statüde düzenlenmiştir.

5355 sayılı Kanunun 11. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; birlik meclisinde plan ve bütçe komisyonunun dışında birliğin faaliyet konularında olmak üzere ihtisas komisyonları kurulabilir. İhtisas komisyonları meclis üyeleri arasından birlik meclisinin kararıyla kurulur ve komisyon üye sayısı beşi geçemez. Komisyon üyelerinin ayrı mahalli idare temsilcileri arasından seçilmesi esastır.

Çerçeve Ana Statünün “İhtisas komisyonları” başlıklı 28. maddesine göre, birlik meclisinde plân ve bütçe komisyonunun yanı sıra birliğin faaliyet konularında olmak üzere ihtisas komisyonları kurulabilir. İhtisas komisyonları birlik meclisinin kararıyla kurulur ve üyeleri, sayıları beşi geçmemek kaydıyla sulama alanı büyüklüğüyle orantılı olarak yerleşim birimlerine göre meclis üyeleri arasından seçilir. Komisyon üyelerinin ayrı yerleşim birimi temsilcileri arasından seçilmesi esastır. Beş'ten az yerleşim birimi bulunan sulama birliklerinde de ihtisas komisyonu üyelerinin dağılımı arazi büyüklüğüyle orantılı olarak belirlenir.

Görüleceği üzere, ihtisas komisyonları konusunda 6172 sayılı Kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, burada uygun hale getirecek bir hususta yoktur. Kaldı ki, Çerçeve Ana Statü ile öngörülen husus, esasında 5355 sayılı Kanundan hiçbir şekilde farklılık arz etmemektedir.

Meclis Üye Sayısının Tespiti

Sulama birliklerinde meclis üye sayısının belirlenmesinde esas alınan kıstaslar açısından, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile 6172 sayılı Kanun arasında hiçbir fark bulunmamaktadır.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 19. maddesine göre, sulama birliklerinin meclislerinin üye sayısı şu şekilde belirlenir: Birlik üyesi mahallî idarelerin birlik meclisinde kaç üye ile temsil edilecekleri, o mahallî idare sınırları içindeki sulanan alanların birliğin sulama faaliyetinden faydalanan toplam alana oranına göre tespit edilir.

6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun 6. maddesinin 4. fıkrasına göre ise, birlik meclisi üyelerinin yerleşim birimlerine göre dağılımı, her yerleşim biriminden en az iki temsilci olmak üzere birlik imkanları ile sulanan toplam arazinin her yerleşim biriminde sulanan toplam araziye oranlanması suretiyle bulunur.

Meclis üye sayısının tespit esası aynı olduğuna göre, bu açıdan da uygun hale getirme işlemi olarak yapılabilecek hiç bir işlem bulunmamaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu incelemenin konusunu, sulama birliklerinin değişen mevzuat karşısında uygun hale getirme işlemlerinin neleri kapsayacağı oluşturması gerektiği ifade edilebilir. Ancak bilinmelidir ki, uygun hale getirme işlemlerinin esası, bir kurumun işleyişini belirleyen organları açısından yapılması gerekmektedir. Eğer, öngörülen yapı tamamıyla sil baştan işlem yapılmasını gerektirmiyor ise, gerekli diğer değişikliklerin mevcut yapı içerisinde yapılması çok büyük önem arz etmektedir.

Bu açıdan bakıldığında da, sulama birlikleri açısından en önemli hususun birlik meclis seçimlerinin yapılıp yapılmaması, diğer bir ifade ile bu seçimlerin yapılmasının gerekli olup olmadığı konusu büyük önem arz etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunundaki hüküm, mevcut sulama birliklerinin durumlarını 6172 sayılı kanuna uygun hale getirmeleri ve bunun süresi ile ilgilidir. Kanunda, aslında uygun hale getirme noktasında bazı düzenlemelerde yapılmıştır. 6172 sayılı Kanun kapsamındaki sulama birliklerinin 657 sayılı Kanun kapsamında yer almamaları nedeniyle, bu birliklerdeki memurların başka kurumlara nakledilmesi esas itibarıyla uygun hale getirme sürecinin bir parçasıdır.

Kanunda uygun hale getirme açısından bir hüküm bulunmama ile birlikte, aslında kendisi de geçiş sürecinin kapsamındaki bir idari düzenleme olan Çerçeve Ana Statüde birlik organlarının seçimlerinin, diğer bir ifade ile birlik meclisinin ve dolayısıyla diğer organların buna bağlı olarak seçimlerinin yenilenmesinin uygun hale getirmenin bir parçası olduğu hükme bağlanmıştır.

Esasında, önemli olan husus geçiş işlemlerinin Kanuna uygun yürütülmesidir. Bu sürecin ilk ayağını da Çerçeve Ana Statü oluşturmaktadır. Bu nedenle, ilk adımın doğru atılması, tüm sürecin doğru yürütülmesi ve sonuçlandırılması anlamına gelmektedir. Nasıl ki, bir gömlekte ilk düğmeyi yanlış iliklersek, sonuna kadar bu yanlış gider, işte sulama birliklerinin geçiş sürecindeki ilk düğme veya ilikleme işlemi Çerçeve Ana Statüdür.

Kanaatimize göre, Çerçeve Ana Statünün 15. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Birliğin kuruluşunun ilk iki yılında yapılacak olan birlik meclis üyeliği seçiminde ve 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun yürürlüğe girmesinden (22.03.2011 tarihinden) önce kurulan sulama birliklerinin, durumlarını 6172 sayılı kanuna uygun hale

getirmeleri için kanunen tanınan (22.03.2011 tarihinden itibaren 18 aylık) süre içinde yapılacak seçimlerde, birlik meclis üyeliğine aday olma ve oy kullanmada iki yıl şartı aranmaz." Hükmündeki "..... sulama birliklerinin, durumlarını 6172 sayılı kanuna uygun hale getirmeleri için kanunen tanınan (22.03.2011 tarihinden itibaren 18 aylık) süre içinde yapılacak seçimlerde" İbaresini, Kanunla öngörülen düzenlemenin ötesinde, Kanunun istemediği bir düzenlemedir.

Yukarıda uzun uzun belirttiğimiz üzere, mevcut yapıda yeniden meclis üyesi seçimi yapılmadan farklılıkların giderilebilmesi mümkündür.

En önemli farklılık olarak göze çarpan husus, meclisin ve birlik başkanlarının görev sürelerinin 5355 sayılı Kanunun aksine 5 yıl değil 4 yıl olmasıdır. Bu farklılık aşılmayacak bir farklılık değildir.

Burada, mademki mevcut sulama birlikleri, Birlik Ana Statüsünün Orman ve Su İşleri Bakanı tarafından onaylanmasıyla 6172 sayılı Kanuna tabi hale geliyor, bundan sonraki süreçte Sulama Birliklerinin organlarının görev süresi 5355 sayılı Kanuna göre değil, 6172 sayılı Kanuna göre hesaplanarak, birlik meclis seçimlerinin yapıldığı tarih dikkate alınarak o tarihten itibaren 4 yılın dolacağı tarihe endeksli olarak birlik meclis seçimleri ve devamında da diğer birlik organlarının seçimleri gerçekleştirilebilir.

Burada şu itiraz getirilebilir. Birlik meclisleri ve mevcut birlik başkanları 5 yıllığına seçilmişlerdir. Bu nedenle, sürenin kısaltılması bir hakkın gaspı anlamına gelecektir. Ancak bu doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira, Birlik Ana Statüsünü kabul edecek olan organ Birlik Meclisidir. (Bunun Birlik Meclisinin vereceği yetkiyle Birlik Encümenince yapılabileceği yönündeki görüş kanaatimizce yanlıştır. Çünkü, 5355 sayılı Kanunda birliği fesih kararının Birlik meclisince alınması, 6172 sayılı Kanunda da Ana Statüde değişiklik yapma yetkisi Birlik meclisindedir. Bu durum, hukuki anlamda Ana Statüyü yapma ve birliğin niteliğinin değiştirilmesi yetkisinin Birlik Meclisinde olduğunu gösterir. Bu hususu, ayrı bir incelemede irdeleneceğiz.) Ana Statünün kabul edilmesiyle, birlik meclisi mevcut durumdan 6172 sayılı Kanuna tabi olmayı kabul etmiş demektir. (Zira sonuçlarına -tasfiye- katlanmak suretiyle bunu kabul etmeme yetkileri de vardır.) 6172 sayılı Kanuna tabi olmayı kabul etmek te, görev süresinin 4 yıl olmasını kabul etmekle eşdeğerdir.

Sonuç olarak kanaatimiz şudur ki; sulama birliklerinin 6172 sayılı Kanuna uygun hale gelme sürecinde birlik meclislerinin seçilmesini gerektirecek bir zorunluluk hukuken bulunmamaktadır. Birlik meclisi seçimleri yapılmadan, yukarıda karşılaştırmalı olarak belirttiğimiz hususlardan, yeni Kanuna uygun hale gelmek için yapılacak olan işlemlerin yapılması uygun hale getirilme açısından yeterlidir.

Bu şekilde, farklı olan hususlar giderildikten sonra, birlik meclisi seçimleri 5355 sayılı Kanuna göre yapılan seçimler dikkate alınarak 4 yılın sonuna endeksli olarak

planlanmalı ve yapılmalı, devamında da birliklerin diğer organlarının oluşturulması en hukuki yol olacaktır.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvari Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA